

Klic TRIGLAVA

LETO X.

1. JUNIJA 1957.

ŠTEV. 214.

NA POMOČ

Ko je Kardelj kot Titov zunanji minister po vojni rohnel in grozil angloameriškim "kapitalistom" s popolnim uničenjem in so Titovi piloti uprizarjali hajke na zavezniška letala, ki so vzdrževala zvezo med armadami v Italiji in Avstriji, se Titovi vladi in "španskim" generalom niti sanjalo ni, kako bodo samo nekaj let kasneje zaviseli ravno od pomoči teh "kapitalistov" v svojem odporu proti sovjetiskim in satelitskim "socialističnim" grožnjam. Za cevmi Titovih tankov, naperjenimi na angloameriške posadke v Trstu, so se košatili mogočni brki strica Stalina, ki so gredli objestne titovske peteline. Pohod na Rim je bil samo še vpraša - nje časa...

Toda Stalinu so hodile po glavi druge stvari in si ni niti najmanj želel za leteti in odprt spopad s svojimi medvojnimi zavezniki. V deželi Danski je pričelo smrdeti že med vojno in Kremelj je potreboval časa, da stvari postavi ponovno na svoje mesto. Titovi petelini so imeli za strica Jožefa, ki je bil že za časa Trockega velik zajec v pogledu svetovne revolucije, prevelik greben. S svojimi neodgovornimi napadi na zahodne kapitaliste so mu mešali štrene in onemogočali mirno izgraditev sovjetskega imperija v srednji Evropi. Tega Stalin ni mogel dopustiti. Popolna podreditev interesom sovjetske zunanje politike je bila nujno potrebna in brezpogojna. Nerazumevanje Titovcev za te potrebe je sprožilo srd Kremlja, ki se je odločil, da stopi Titu za vrat in mu zlomi tilnik.

Titova usoda bi bila takrat zapečaten, da niso bili zahodni zavezniki brihtnejši od Stalina. Angleško-ameriško-francoska pomoč Titu je rešila nele Jugoslavijo pred sovjetsko-satelitsko okupacijo, ampak je tudi pripravila pogoje za kasnejši razvoj dogodkov v srednji Evropi. Titovcem ta pomoč ni bila všeč, čeprav so jo krvavo potrebovali, saj je postavila na glavo nele njihovo zunanjo, marveč tudi notranjo politiko. Možnost sporazuma s Sovjeti po Stalinovi smrti in Hruščevem obisku v Beogradu ter Titovemu Sovjetski zvezi je odprla nove perspektive za bodočnost Titovega režima. Ko so Amerikanci 15. oktobra lansko leto zaradi tega ustavili nadaljno vojaško pomoč Jugoslaviji, je Titov obrambni minister Gošnjak prezirljivo povedal zvezni skupščini, da Jugoslavija te pomoči itak ne potrebuje, ker so se odnosi z Vzohodom pričeli normalizirati.

Toda Titovci so se znova zaleteli. Čim je Jugoslavija ponovno postala "neodvisna" od Trojne pomoči, je Kremelj znova pokazal zobe. Stare obtožbe so se pričele ponavljati po vzhodno-komunističnem časopisju in zahteva po podreditvi sovjetski politiki je bila spet in spet poudarjena. Titovsko stališče v dobi madžarskih dogodkov je prililo petroleja temu plamenu protijugoslovanske propagande na Vzhodu. Tito se je umaknil.

Položaj, v katerem so se znašle med tem Titove vojaške sile zaradi objestno sti napram ameriški vojaški pomoči, je sedaj vse prej kot rožnat. In znova so ti zahodni "kapitalisti" prihiteli Titu na pomoč. 14. maja je ameriško zunanje ministrstvo izjavilo, da bodo Združene države znova pričele pošiljati Titu vojaški material, vključno jet-letala. "Sovjetsko ogrožanje načela nacionalne neodvisnosti v vzhodni Evropi, ki vodi k ponovnemu nadlegovanju Jugoslavije, terja, da Združene države vztrajajo pri svoji politiki pomoči tistim deželam, ki se žele upreti sovjetskemu pritisku," pravi izjava. Pomanjkanje ameriškega materiala onemogoča vežbanje jugoslovanskih vojakov, mornarjev in letalcev, a letališča, ki so bila zgrajena z velikimi stroški za jet-letala, leže zanemarjena... Na to izjavo je Titov predstavnik Draškovič izjavil, da bo jugoslovanska vlada ameriško ponudbo "proučila"... A da si ne bi Amerikanci kaj domišljali, bo Gošnjak na povabilo gen. Žukova v kratkem obiskal Sovjetsko zvezo!

Urednik

(Prejeli smo:)

OB OBLETNICI TRETJEGA MAJA

Dne tretjega maja 1945 je naš narod slavil zmago nad fašističnimi in nacističnimi okupatorji, konec druge svetovne vojne in svoje osvobodjenje.

Zgodovinski sklepi Slovenskega Parlamenta na Taboru v Ljubljani ostanejo trajen dokaz kako so tedaj Slovenci hoteli urediti svoje državno življenje: Svobodna Združena Slovenija v demokratični Jugoslaviji kot zvezi narodnih držav na slovanskem jugu Evrope.

Novo komunistično nasilje, ki je še strašnejše, kot je bila nacifašistična okupacija, je začasno uničila upe in načrte, a izbrisati jih ne more.

Državni tajnik Združenih Ameriških Držav je dne 22. aprila 1957 izjavil: "Mi hočemo svobodo podjarmljenih narodov in delamo za njihovo osvobodjenje: ne da bi hoteli Rusijo obkrožiti v kakem sovražnem namenu, ampak zato, ker je mir ogrožen in svoboda je samo navidezna dokler niso nasilno razdeljeni zopet zedinjeni in podjarmljeni zopet svobodni".

Ves svet ve, da so med podjarmljenimi tudi narodi Jugoslavije.

Da bi mogli ti narodi odstraniti vsiljeno diktaturo in uvesti v svoje državno življenje demokratične ustanove, morajo združiti svoje moči. To je očevidno nujen predpogoj vsakega možnega uspeha.

Narodni Odbor zato tudi letos - kot že tolikokrat - ponovno prosi in poziva, da bi vsi, ki žele srečno bodočnost sedaj podjarmljenih narodov Jugoslavije v svobodi, vztrajno gradili njih složen nastop za osvobodjenje.

Zal smo tudi v minulem letu morali ugotavljati, da mnogi pisci in javni delavci v emigracijskih skupinah še vedno izgubljajo čas in tratiijo moči za ugotavljanje minulih napak in krivic ter za širjenje nasprotovanj in sovraštva.

Vse tako delo je v našo skupno škodo. Po naravi smo sosedje, živimo neposredno drug ob drugem, deloma celo na skupnem, mešano naseljenem ozemlju. Po krvi, zgodovini in izročilu smo narodi skupnega slovanskega porekla. Narodna in državna neodvisnost je in vedno bo potrebovala našo skupno obrambo. Gospodarski in prometni interesi ukazujejo, da iščemo najboljše sporazumne rešitve. Šele s tako rešitvijo bomo mogli vzbuditi zaupanje velikih demokratičnih sil. Šele s tem bi nastopili kot sposobni branilci reda in miru in zanesljivi pospeševalci dobrega sosedstva in blagostanja v tem delu Evrope.

Slovenci ob vsakoletnem spomину 3. maja 1945, vpričo nepozabnih žrtev, ki jih je tirjala borba za osvobodjenje, kakor tudi tistih, ki jih naš narod še prenaša v odporu proti komunističnemu nasilju, slovesno obnavljamo sklepe našega narodnega parlamenta. Smatramo, da vse težke izkušnje od tedaj do sedanjih dni dokazujejo, da je složno nastopanje vseh demokratičnih sil narodov Jugoslavije predpogoj za vsako uspešno uveljavljanje demokratičnih ustanov v našem državnem življenju. Prizadevanja za sporazum v ta namen branimo in pospešujemo, nasprotovanja, ki ta razvoj ovirajo, obžalujemo in obsojamo.

Narodni Odbor čestita Slovincem praznik tretjega maja z željo, da bi zarja svobode čim preje zopet zasvetlila in stalno ostala nad našo domovino.

V Washingtonu, 3. maja 1957

Za Narodni Odbor
za Slovenijo

Dr. Miha Krek,
predsednik,

Dr. Bogumil Vošnjak,
podpredsednik.

PREZRTE MISLI

Že pred meseci, pred svojim odhodom v Ameriko, je g. Desimir Tošić, ki pripada "Zvezi srbskih zadrug Osvobojenje" v Parizu, imel na dveh mestih v Angliji predavanje o "Domovini, emigraciji in novih vprašanjih". Na celo stvar je seveda gledal predvsem iz srbskega vidika, kar je tudi jasno označil, toda pri tem je nanizal vrsto točk, ki zadevajo v enaki ali dokajšnji meri tudi Slovence in Hrvate.

Samo predavanje je bilo kočljivejše, kar zadeva domovino; predavatelj se je včasih spustil daleč in je bil zato kasneje z madžarsko revolucijo tu in tam tudi zavrtnjen, v kolikor je seveda mogoče ta ogrski nauk prenesti na vse komunistične režime in narode, ki jim te rdeče ko mandature komandirajo. Vendar pa g. Tošić ni prikrival, da je težavno in kočljivo podajati sodbo o razvoju v domovini, vsaj v gotovih ozirih.

Zato se mi zdi njegovo razpravljanje v istem predavanju o vprašanjih emigracije boljše in močnejše, ker vendar to emigracijo vsi doživljamo, četudi premnogi zapirajo oči pred stvarnostjo. Iz tega razloga se mi zdi škoda, da s-h-s tisk ni več poročal o tem predavanju. Če ne drugega, je g. Tošić vendar nakazal vrsto činiteljev, ob katerih je vredno razmisliti. Tistim nojem, ki venomer tišče glave v pesek, je nekoliko razpihal pesek, da bi mogli videti žarko luč novega dne.

"Emigracija in nova vprašanja"

Predavatelj je pričel s trditvijo, da običajno vse emigracije, ki teže za povratkom na staro, smatrajo sebe kot cilj, domovino in narod v njej pa kot predmet. To je seveda zmotno, kajti osvoboditev naroda v domovini mora biti naš cilj, emigracija pa ostaja samo sredstvo, ki se more uporabiti za osvoboditev domovine. Pa še to sredstvo je le delno, kajti veliki deli emigracije se vključujejo v okolje, v katerem biva - jo in sploh ostajajo za vedno v tujini. Seveda lahko tudi taki deli sodelujejo pri osvobodjevanju, toda sebe morajo predvsem smatrati le kot sredstvo v borbi za osvoboditev.

Emigracija je činitelj, toda samo v tem primeru, - je poudaril g. Tošić, - če je obrnjena proti domovini, če sodoživlja vprašanja rodne zemlje. Prav to smo podcenjevali ali sploh zanikali v prvih letih po vojni še posebej; zato smo zdaj tako zelo pozni. Zgodovina našega naroda nastaja doma, ne v emigraciji. Če to upoštevamo, potem bomo tudi pravilno pojmovali pomen politične emigracije.

Toda politični emigrant ni že vsakdo, ki živi izven svoje domovine in ki se še ni vključil, vtopil v tujo narodnost. Državljanstvo pri vsem tem čisto nič ne odloča.

Po predavatelju je politična emigracija izredno stanje; zato ima tudi emigrantska politična akcija nenaravne oblike, v večini primerov obliko brezplodne manifestacije in v velikem številu zgodovinskih primerov celo obliko brezuspešnosti. Prepogosto pozabljamo, pravi g. Tošić, da je emigracija mnogo bolj odvisna od zunanjih činiteljev kot pa od lastnih sil. Da emigranti ne morejo oblikovati v domovini zakonov razvoja, je razumljivo. Toda tega ne morejo niti v sami emigraciji, ker pač ne živijo v eni deželi, ker niso zbrani na enem mestu. Geografsko so razbiti po kontinentih, kjer pač vsaka dežela zase postavlja svoje pogoje.

Toda kolikor dlje traja emigracija, toliko več je primerov odklona, diskvalifikacije; dejansko že nekateri pričenjajo zapuščati emigracijo in trgati vse stike z njo. Tako dezertiranje je moč vršiti tako pod naprednimi kot pod reakcionarnimi gesli. To pa ni odločilno; ni niti važno. Inteligenca je prva, ki je pripravljena zapustiti borbo, dezertirati, opravičujoč se, da je pač emigracija "slaba, nesposobna, neuporabna".

Računati moramo, ponavlja g. Tošić, da živi emigracija in da dela v izrednem stanju, v tujem okolju, v nenaravnem redu stvari, v preobrnjenem sistemu osebnih in skupinskih odnosov in da inteligenca, ki prvenstveno in najprej sprejema vplive od zunaj, zato tudi prva podleže.

Značilnosti emigracije:

Naša emigracija je m a s o v n a. Inteligenca more tu vplivati, toda emigrantske mase ne more odvreči, ne more ignorirati dolge vrste nekdanjih kmetov - današnjih delavcev, nekdanjih inteligentov - sedanjih delavcev. Poskusi, da bi ohranili emigracijo v gospodarskem oziru - tehnično in psihološko - na agrarni stopnji, so že zdaj in bodo še bolj brezuspešni v bodoče. To "proletariziranje", da tako rečem, se vrši tako doma kot v emigraciji, pod vplivom in v okolju industrijskega zapada.

Pač pa ima emigracija prednost: p o m l a j u j e s e. Toda to pomlajevanje, ta stalni dotok novih in mladih beguncev - nikakor ne prinaša dejanskega pomlajevanja, najmanj celo politično pomlajevanje. Novi emigranti se namreč ne mešajo s starimi, se ne vključujejo v družbeno dejavnost starih.

Naša emigracija je d o l g a. To pomeni, da prihaja do denacionalizacije, do umiranja starih generacij, do pojava vedno več družbenih organizacij in vedno šibkejše politične akcije. Skratka, to pomeni - depolitizacijo emigracije. Zanimivo je, da se - iz različnih vzrokov seveda - ta depolitizacija istočasno razvija v domovini in v emigraciji. V pogledu politične kulture smo na poti nazaj. Res, mnogi pošamezniki in tudi celi deli te emigrantske množice se politično kultivirajo pod vplivom okolja; toda vse to se dogaja v odnosu na politične ustanove v tujini in ne v odnosu na samo domovino.

Se vedno traja politična in moralna dezorientacija v emigraciji. Stotine beguncev še vedno sodelujejo v mnogih brezplovnih organizacijah. Še vedno vzdržujejo medvojno mitologijo, dasi so že minula leta in leta...

Dve zlasti priliki smo zamudili: za prvo smo bili krivi sami, ko bi se namreč v prvih letih, od 1945. do 1948., mogli materialno in politično hitro znajti. Toda tedaj se je vztrajalo na ostajanju v taboriščih. Nikdar več se ne bo povrnil za izgubljeni čas. Drugo priliko pa smo izgubili po letu 1948., kar pa je bilo bolj odvisno od mednarodnih činiteljev kot pa od nas samih. Toda tudi mi se v tej dobi nismo izkazali in nismo izkoristili prilike, da bi se predstavili mednarodnim činiteljem kot ustvarjalna politična sila bodočnosti; Zapadu smo dobe = sedno presedali s svojimi pogledi, ki so vleкли v minuloost, k restavraciji starega družabnega reda, v državljansko nacionalno in politično vojno. In po vsem tem še zdaj ni videti drugega, kakor da emigracija ne pozna druge politike kot politiko tretje svetovne vojne.

Vsaka emigracija odpira nova vprašanja: misliti je treba na lastno družbo, na oblikovanje srbske družbe v minijaturi; na družbo, ki bo razvila svojo znanost, literaturo, svojo politično akcijo, svoje vodstvo, svoje stalne mednarodne zveze, svojo notranjo disciplino. Brez tega se bomo znašli v zmedii.

Pesem o slogi

Več kot deset let smo se izgubljali v popevkah o edinstvi in slogi. Toda to je vprašanje, o katerem se sploh ni treba baviti. Saj vendar nihče ne zahteva od nas, da zberemo čim več soldatov in da tako vojsko naredimo edinstveno. Prav narobe: taka vojska bi nas resno ovirala v tujini in pred domovino. Poleg tega je to tudi neostvarljivo, kajti poleg "srbske edinstvi" sme potem obstojati tudi slovenska, hrvatska in muslimanska edinstvo... Ali je potem mogoče kaj narediti iz takih edinstvenih emigracij, ko pa vendar lahko samo neko skupno jugoslovansko telo deluje na mednarodnem polju.

Naše vprašanje ni v bistvu stvar edinstvi ampak vprašanje ostvaritve gotove politike. Te nimamo. Nimamo je niti kot Srbi niti ne kot državljani Jugoslavije. Pa nimamo samo skupne politike; celo skupnega mišljenja nam nedostaja. Enostavno ni moč razumeti, kako mislijo naši velmožje za vsako priložnost drugače in menjajo svoje mišljenje, kakor pač piha veter. Kako naj potem obstoja nacionalna politika, ko pa naši srbski prvaki nimajo niti političnega mišljenja?!

Tujini hočemo govoriti, pa nimamo niti enega časopisa za tujino. In sicer ne le v tujem jeziku, ampak predvsem nimamo lista, pisanega v političnem jeziku dotičnega tujega naroda, ki mu naj bi bil namenjen. Prevajamo predpotopne nacionalistične tirade in smo prepričani, da Angosi in Francozi to radi prebirajo... Še huje je, da ne sodelujemo v mednarodnih organizacijah. Imamo nekaj internacional. Toda koliko Srbov sodeluje pri tem poslu? V mednarodnih organizacijah deluje samo 1% jugoslovanske emigracije, 99% pa noče o njih nič čuti, ker vodijo te organizacije borbo proti komunizmu na idejni in ne na nacionalistični osnovi. Nikakor ni dovolj, da le nekaj naših "predstavnikov" sodeluje v njih.

Z dolgo emigracijo pa je treba računati tudi s pojavom defetizma. V raznih oblikah: dvom v zmago, dvom v osvoboditev, kar ne predstavlja le zatajitve nacionalnosti v formalnem pogledu ampak tudi opustitev vsakega zanimanja za svoj narod. Še huje bo, ko se bo pojavil defetizem v obliki ogorčenja proti tistim silam v svetu, ki morejo biti edini naš zaveznik v tej borbi.

Desetletje smo preživeli Srbi in Jugoslovani, razmišljajoč o tretji svetovni vojni, o državljanski vojni med Srbi in Hrvati, o državljanski vojni med komunisti in nekomunisti. Za nikogar od nas ni bila druga svetovna vojna končana. Vsak jo je hotel nadaljevati, čeprav je imel od takega "nadaljevanja" samo zgubo. Vsak je upal v svojo zmago v bodočnosti. Toda čas postavlja pred nas nekaj novega: organiziranje pasivnega odpora v sami Jugoslaviji. O tem je treba razmisliti. To bo pa zahtevalo več žrtev in dela kot kdo misli.

"Ni preteklost ta, ki nam pomaga razumeti sedanost, ampak je življenje naše sedanosti to, kar nam pomaga razumeti zgodovino." Ta rečnica francoskega Akademika bi mogla biti motto celotnega Tošičevega izvajanja.

D.P.

USTAVNA VPRAŠANJA

Časopisa KLIC TRIGLAVA in NAŠA REČ sta skupno objavila članek g. Lovrenca "Jugoslovanska ustavna vprašanja" (KT 203) in članek g. S. Jereba "Misli ob 'ustavnih vprašanjih'" (KT 206). NAŠA REČ (April 1957) je poleg tega objavila še en članek dr. Stevana Živadinovića pod naslovom "Naši nacionalni in ustavni problemi".

Ni dvoma, da je vprašanje, ali ima sploh smisla razpravljati o "ustavnih vprašanjih" v emigraciji tako podrobno, kot se to dela, sporno. Obstoja mislje nje, da je danes v emigraciji nesmiselno razpravljati o bodoči "ustavi" Jugoslavije - o samem načrtu, ako niso najprej razčiščene gotove "bistvene" stvari. Pri tem pa izgleda, da ni docela jasno, kaj je prav za prav "bistveno". Po drugi strani pa je razprava o "ustavnih vprašanjih" lahko zelo koristna, ker se more iz nje, morda docela nenamerno, izkristalizirati to, kar je zares "bistveno".

Pri tej razpravi o "ustavnih vprašanjih" zaenkrat sodelujejo samo Slovenci (gg. Lovrenc in Jereb) in Srbi (gg. dr. Kešeljević in dr. Živadinović) brez Hrvatov. Zato je njena vrednost omejena, kajti vsi pisci izhajajo iz te ali one predpostavke o stališču Hrvatov napram Jugoslaviji. Poleg tega je jasno, da je njihovo stališče osebno stališče, s katerim se ne bodo morda soglasili niti mnogi Slovenci, niti mnogi Srbi.

V svojem prispevku k razpravi izraža dr. Živadinović nekaj prav zanimivih misli in je škoda, da se skuša postavljati v nekakšen "očetovski odnos" napram ostalim piscem, "predstavnikom naše mlajše generacije". Njegov namen je - kot pravi tudi sam - da poda nove ustavne predloge, ki predstavljajo nekakšno sin tezo med regionalnim (šest federativnih edinic) in nacionalnim principom federacije (tri federativne edince). Zamerja dr. Kešeljeviću in g. Lovrencu, da ni sta v svojih člankih jasno nakazala, kaj bi morala biti osnova za skupno življenje. "To je osnovno vprašanje," pravi dr. Živadinović, "ki enako zahteva obojen odgovor. A naša dva avtorja v glavnem poudarjata težave razmejitve med Srbi in Hrvati. Zanju bi bila Jugoslavija najboljša rešitev zato, ker so Srbi in Hrvati med seboj tako pomešani, da je razmejitev med njimi samo delno možna

... Težave razmejitve so vsekakor lahko eden izmed argumentov za skupno življenje, toda to je drugorazreden argument in sicer negativnega značaja. Razlogi za skupno življenje v isti državi morajo biti pozitivnega značaja in fundamentalni. Po mojem mišljenju... prava in idealna osnova za skupno življenje bi morale biti iskrene medsebojne simpatije in volja za skupno življenje... Po mojem mišljenju bi pomenilo graditi bodočnost zajednice naših narodov na težavah razmejitve isto kot polagati upe v bodočnost neke poroke zaradi težav ločitve."

G.dr. Živadinović zanika trditev g. Lovrenca, da Hrvatskemu Saboru iz leta 1918. "ni mogoče oporekati značaja predstavniškega telesa hrvatskega naroda". Zanj ta trditev ne odgovarja stvarnosti, ker da je vloga Hrvatskega Sabora iz 1918. leta pri ustvarjanju Jugoslavije eno izmed najspornejših vprašanj naše zgodovine. "Mnogi hrvatski politiki odločno zanikajo, da je imel Sabor iz l. 1918. predstavniški značaj. Pri tem se ne sme pozabiti tudi raznih mišljenj o pravnem značaju saborske odločitve, kakor tudi ne dejanskih okoliščin, v katerih je bila sprejeta," pravi pisec. Toda v tem pogledu obstojajo tudi docela nasprotna mišljenja hrvatskih politikov, ki se strinjajo z mišljenjem g. Lovrenca in mi zato čitatelju niti najmanj jasno, čemu bi morala biti trditev g. dr. Živadinovića točna, a trditev g. Lovrenca netočna - razen ako se spustimo v legalistično dlakocepstvo, ki pa ne vodi nikamor. Ako bi bili Srbi in Hrvati voljni, da to in podobna sporna vprašanja predložijo kakemu nepristranskemu sodišču nezainteresiranih tujcev, bi se ta vprašanja mogoče dalo rešiti enkrat za vselej; tako pa gre zaenkrat samo za "mišljenja".

V svojem članku napravlja dr. Živadinović tudi nekaj čudnih zaključkov. Do besedno recimo pravi: "...niti srbski niti hrvatski nacionalizem ni osnova srbsko-hrvatskega spora. Nobenega dvoma ni, da srbski nacionalizem ne predstavlja nikakršno nevarnost za Hrvate... Cesar se Hrvati bojijo, so hegemonistične tendence gotovih srbskih krogov, to je srbskih teženj, ki prehajajo okvir nacionalizma. Prav tako ne predstavlja hrvatski nacionalizem nikakršno nevarnost za Srbe - razen kadar si privzame šovinistične in totalitarne oblike". Predpostavljam, da dr. Živadinović misli pri tem na to, kar posamezni pisci imenujejo "bolni in zdravi nacionalizem".

Pisec smatra, da mora biti vsakomur, ki se bavi z ustavnimi vprašanji Jugoslavije, jasna ena stvar, in sicer, "da je prva dolžnost pravnega ustroja naše zajednice, da v polni meri zagotovi svoboden in pravilen razvoj naših narodov in njihovih nacionalnih ideologij... Razumeti moramo, da mora biti Jugoslavija, ne glede na njeno razdelitev, ako želi biti srečna država, predvsem zajednica srečnih narodov. Z drugimi besedami, narodom je treba, ne glede na razdelitev v državi, priznati ne samo nekatere naravne pravice, marveč tudi gotove osnovne funkcije v državi".

Po vsem tem podaja dr. Živadinović svojo zamisel reševanja ustavnih vprašanj. Zanj bi razdelitev na šest federativnih edinic imela naslednjo posledico za nacionalno življenje poedinah narodov, a zlasti za srbskega: "Nacionalna edinica Slovencev bi bila popolna. Hrvati bi dobili svojo nacionalno edinico, ki bi bila nepopolna - Srbi pa bi bili razdeljeni na več edinic... Na ta način bi prišlo do razdelitve, pri kateri bi bile slovenske in hrvatske nacionalne aspiracije v glavnem zadovoljene, srbske pa ne. Vprašanje je zato, kako spraviti v sklad razdelitev na šest ustavnih edinic in načelo narodnosti? To se da napraviti na zelo lep način. Poleg razdelitve na šest ustavnih edinic... bi lahko obstojala tudi razdelitev na tri nacionalne edince, ki bi imele ustavodajno moč, kakor tudi pravico nacionalne samoopredelitve, vključno pravico do odcepitev... pri tem bi razmejitev med Srbi in Hrvati ne bila nikakršna težka operacija, ker ne bi bila dejansko izvedena, to je administrativno. Ta razdelitev bi v glavnem veljala v volilne svrhe za nacionalne ustavodajne skupščine... Njen namen bi bil predvsem dati našim trem narodom možnost, da svobodno izražajo svojo narodno voljo..."

Prednja ideja g. dr. Živadinovića bi bila zelo dobra s predpostavko, da gre za družbo, ki je statična in ki se ne razvija ter se med seboj ne meša. Toda že sedaj imamo n. pr. v Jugoslaviji precejšnje število ljudi, zlasti bosanske muslimane, ki se smatrajo za Jugoslovane. Mar jih bo dr. Živadinović prisilil, da se izpremenijo v Srbe ali Hrvate? Dr. Živadinović morda ne ve, da se je in se še dogaja, da kak Srb poroči Hrvatico, Hrvat Srbkinjo, Srb Slovenko itd. itd. Mar bodo njihovi otroci imeli zato pol glasov v "hrvatski nacionalni edinici" a pol v srbski, ali pa se bodo morali brezpogojno opredeliti bodisi za eno bodisi za drugo stran?

Na koncu članka se dr. Živadinović dotakne Makedoncev in pravi, da bi usvo-

jitev njegovih načel ne predstavljala nikakih "pravnih problemov", katere ne bi bilo mogoče razčistiti, in da je Makedonce možno smatrati z "znanstvenega vidika" za posebno nacionalno skupino.

Iz članka dr. Živadinovića se vidi docela jasno, in to še bolj kot iz član- kov o "ustavnih vprašanjih" omenjenih piscev, da vsi skupaj smatrajo, da se da "pravnim putem" in z "znanstvenega vidika" rešiti probleme, katerim je zelo težko dati neko pravno obliko ali pa podvreči neki znanstveni analizi. Vsi pi- sci izhajajo iz predpostavke, da je narod, vsak narod Jugoslavije, nekakšna or- ganska celota, ki ima glavo, telo, roke, noge, drobovje, želodec in morda tudi rep in da so zato geografsko nepremakljivi in psihološko statični ter da obsto- jajo med njimi takšne biološke razlike, da jim ne dovoljujejo medsebojno meša- nje. Niti dr. Živadinovića, niti ostale pisce ne zanima svoboden in pravilen raz- voj ter sreča kakega Trajka, Jovana, Juraja, Mehmeda in Janeza. Posamezniki za- nje niso važni in jim zato tudi ne posvečajo nobene pozornosti. Z drugimi bese- dami, ni jim jasno, zlasti ne dr. Živadinoviću, da je morda najvažnejši problem ravno rešitev odnosa med posamezniki in da bo odnos med narodi nato sam po se- bi rešen. Naravno, gotova pravna forma v odnosih med posamezniki in odnosih med narodi je gotovo potrebna, toda te ne bomo našli s krojenjem "pravnega prisil- nega jopiča", ki bi onemogočil vsako kretanje.

Vsa razprava o "ustavnih vprašanjih" zavisi v mnogočem od raznih definicij, kot n.pr. od definicije pojma "narod". Dr. Živadinović očitno razpolaga z "znan- stveno definicijo" tega pojma, čeprav obstojajo različna mišljenja o tem, ka- tera definicija - in teh je precej - je znanstvena. Definicija cinika je kljub temu, da je cinična, še precej verjetna, namreč: "Narod je skupina ljudi, ki jih veže med seboj ista pripovedka o svojem poreklu in enakem sovraštvu napram so- sedom."

S. LEBARIČ

OPRAVIČILO

Tiskarski škrat nam ga je pri prejšnji številki (KT 213) temeljito zagodel pri članku "BIKA ZA ROGE?". Na 4. strani je izpustil eno celo besedo in prizadeti stavek bi se moral glasiti takole: "Le- to 1918. ni začetek nekega poskusa, am- pak je srečni zaključek razvoja in napo- ra južnih Slovanov od 18. stoletja skozi 19. stoletje, da po modernih pojmihi neki nacionalizem ustvari gotovo državo."

Na 5. strani je škrat odrezal zadnji zlog in napravil iz "srbsko-hrvatskega izrazoslovja" samo "izrazoslov".

Na 6. strani bi moralo pravilno stati: "Bosna in Hercegovina predstavljata oči- ten dokaz nemožnosti (in ne kot je bilo objavljeno: možnosti) in poraza dveh propagand: nacionalistične srbske in hr- vatske."

In končno na isti strani je škrat iz- maličil grški rek "Gnothi s' auton" - "Spoznavaj samega sebe" v "nothi s' au- ton".

Avtorju članka in čitateljem se za ne- ljube napake iskreno oprostamo.

Uredništvo

BM/TRIGLAV
LONDON, W.C.1.

Izhaja vsako prvo in tretjo soboto v me- secu. Naročnina znaša 24/- letno; 6/- četrtletno, odn. protivrednost v drugem denarju.

RAZPIS KNJIŽNIH NAGRAD
SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE
V BUENOS AIRESU

Kakor prejšnja leta, razpisuje Sloven- ska Kulturna Akcija tudi letos knjižne nagrade v znesku 10.000 argentinskih pe- sov (5.000, 3.000, 2.000). Ostali pogo- ji, sestava žirije, itd. so kakor lani.

Novo je le to, da letošnje nagrade ni- so omejene samo na leposlovna dela (ro- man, povest, drama, zbirka pesmi, novel ali črtic), ampak so razširjena tudi na znanstvene razprave iz slovenskih domo- znanskih področij, humanističnih ved, pa tudi na drugačne izsledke slovenskih znanstvenikov.

Rokopise je treba poslati do 31. okto- bra t.l. v dveh, na stroj pisanih izvó- dih na naslov "Slovenska kulturna akci- ja, Alvarado 350, Ramos Mejia, Prov. Bue- nos Aires, Argentina".

PAVELIČ POBEGNIL

Po poročilu agencije FRANCE PRESSE je Ante Pavelić, katerega izročitev je za- htevala Titova vlada, pobegnil iz svoje ga stanovanja, kjer je bil pod nadzor- stvom argentinske policije. Pavelić je- baje pobegnil v trenutku, ko so ga hote- li aretirati. Po nepotrjenih vesteh je argentinski notranji minister ukazal po- liciji naj Pavelića takoj aretirajo, čim ga izsledijo. Zadeva je sedaj menda pre- puščena pristojnemu sodišču.

OB VII. KONGRESU ZKJ

V prejšnji številki KT sem poročal o nekem govoru, ki da ga je baje imel Tito 1. maja, v katerem je obsodil maščevanje nad pristaši predvojnih jugoslovanskih režimov. Sedaj pa sem ugotovil, da je bila ta izjava podana v razgovoru z Ivo Sarajčičem in Jožetom Smoletom ob priliki 1. maja. V tem razgovoru je Tito popisal frakcionaške borbe v jugoslovanski kompartiji do leta 1937., ko je bil iz njenega vodstva odstranjen Gorkić in je Tito postal generalni sekretar, kakor tudi nadaljni razvoj partije in pomen dosedanjih kongresov.

O VII. kongresu, ki se bo vršil leto = šnjega novembra, je Tito izjavil, da bo ta kongres "pomenil nadaljno krepitev enotnosti v Partiji na višji stopnji, s tem pa tudi naše množične organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije".

Po tem ko je poudaril nujnost monolitnosti komunistov, je Tito udaril po "ne katerih anarhičnih pojavih", za katere je dejal, da "niso nekakšen poseben problem, toda proti njim se je treba odločno boriti". "Odstraniti je treba vse tisto, kar je negativno, napačno pa bi bilo, če bi iz tega povzeli sklep, da nameravamo nategniti vajeti. Mi odločno ubiramo pot nadaljnega razvijanja socialistične demokracije in zato je tembolj potrebna monolitnost komunistov kot usmerjajoče sile našega razvoja," je rekel Tito.

Poleg tega bo kongres "dal tudi idejno pobudo, da bi na svetu opustili nekatere stare nazore in metode. Nujno po = trebno bo, da bomo na kongresu na idejnem področju stvari zaokrožili, da bomo upostavili določeno celoto, kajti tak = šno idejno razčiščevanje v večjem obsegu je za nadaljni razvoj nujno potrebno".

Tito je poudaril, da je napačno gledati stvari skozi stare, okostenele dogme. Treba je videti sedanje življenje. Bilo bi skrajno nedialektično misliti, da se v oblikah in načinu obravnavanja družbenih problemov ni nič spremenilo. Omenil je, da je napačno videti v diktaturi proletariata samo nasilje in obravnavati jo na dogmatičen način. Stvari se razvijajo. Toda tisto, kar je bistveno v diktaturi proletariata, je "oblast ljudstva". Da bi bila diktatura proletariata čvrsta, da bi bila ljudstvu razumljiva, mora uživati njegovo dejansko podporo, mora biti predvsem globoko prežeta s humanizmom. Ne gre torej za to, da

se komunisti, ko pridejo na krmilo, maščujejo predstavnikom starega režima. Gre za to, da razvijajo nove odnose. Tito je pri tem omenil, da je njegov režim dal pokojnine tudi pripadnikom starega režima, pa se zato bistvo diktature proletariata ni nič zmanjšalo.

"Mi nismo nikoli govorili proti diktaturi proletariata, zmerom pa smo poudarjali, da smo proti temu, da bi videli v diktaturi proletariata nasilje. V našem sistemu so nedvomno elementi diktature proletariata in vloga Partije je pri nas zelo velika. Toda ta vloga izvira odtod, da uživa Partija velik ugled med ljudstvom in da dela po metodi potrpežljivega prepričevanja ljudstva. Čvrstost našega sistema je v tem, da je izraz ljudskih teženj, da predstavlja oblast delovnega ljudstva," je dejal Tito.

Zdelo se mi je potrebno, da sporočim te Titove besede čitateljem KLICA TRIGLAVA, ki se ravno te dni spominjajo komunističnih grozodejstev med vojno in po vojni, zlasti pa ob prevzemu oblasti pred 12 leti. Mlajša generacija v Jugoslaviji, ki je dorasla šele po vojni, se teh grozodejstev malo ali nič ne spominja in zato tudi ne ve, kako veliko laž predstavljajo te Titove izjave - razen seveda, da je režim dal ubožne pokojnine "pripadnikom starega režima", s katerimi nekateri ne morejo niti živeti niti umreti. Pri vsem tem Titovim besedičenju pa se mi dozdeva, da bi se Tito rad predvsem opravičil članom Partije, da ni več možno nadaljevati z metodami pokoljev, nočnih racij, ljudskih sodišč in podljevanjem predpravic bivšim partizanom. Tito kliče sedaj na pomoč humaniste in celo "reakcijo", da dajo podporo "diktaturi proletariata", ko ta diktatura postaja najboljša šala in norčija, ki so si jo komunisti lahko privoščili na račun delavskega razreda v dobi strele v tilnik. Ni dvoma, da bo moral VII. kongres Zveze Komunistov "idejno razčistiti" in "zaokrožiti" ter morda celo na novo napisati zgodovino jugoslovanskih komunistov, da bi jugoslovanski narodi še nadalje prenašali Titov režim. (ds)

VEČESLA VILDER:
BIKA ZA ROGE

Nov doprinos k razumevanju jugoslovanskih problemov. Knjiga obsega 200 strani v latinici. Naročite jo lahko pri založbi Demos, Dunster House, Mark Lane, London E.C.2. in Horvat Dušan, 198 Balsam Ave., S. Hamilton, Ont., Kanada.